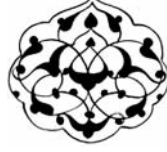

SAMSUN/ÇARŞAMBA'DA ÇANTI TEKNIĞİNDE İNŞA EDİLMİŞ İKİ AHŞAP CAMİİ; USTACALI KÖYÜ CAMİİ VE KOCAKAVAK KÖYÜ CAMİİ

Eyüp NEFES*

Özet

Samsun yöresi, ahşap camiler bakımından oldukça zengin bir bölgedir. Yöredeki ahşap cami yapım geleneği yakın zamana kadar gelişimini sürdürerek devam ettirmiş gözükmektedir. Son yıllarda yapılan değerli çalışmalarla bu eserlerin çoğu tanıtılmıştır. Biz bu çalışmamızda, yeni tespit ettiğimiz Ustacalı Köyü Camii ile Kocakavak Köyü Camii'lerini tanıtmaya çalışacağız.

Anahtar kelimeler:

Samsun, Ahşap (Çanti) camiler.

**TWO WOODEN MOSQUES BUILT WITH THE CANTI TECHNIQUE:
USTACALI VILLAGE MOSQUE AND KOCAKAVAK VILLAGE MOSQUE.**

Abstract

Samsun region is highly rich in terms of wooden mosques. It seems that the tradition of constructing wooden mosques has continued up until the present century. Various scholarly works have introduced and analyzed them. In this study, we will try to discuss two mosques found recently in Ustacalı Village and Kocakavak Village.

Keywords:

Samsun, Wooden Mosques

* Yard. Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Türk İslam Sanatları Tarihi Anabilim Dalı; eyupnefes@omu.edu.tr

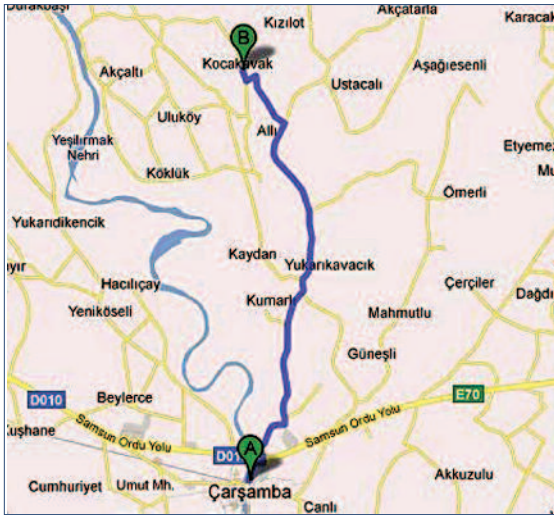
Giriş

Samsun yöresinde, yaklaşık 800 yıllık bir maziye sahip, ahşap cami yapım geleneği sürdürülmüştür. Bu camiler ülkemizin pek çok yerinde görülen ahşap tavanlı veya ahşap sütunlu camilerden farklı olarak tamamen ahşap malzemeyle ve çanti tekniğinde inşa edilmiştir. Mevcut yayınlardan anlaşıldığına göre aynı tarz camilerin Doğu Karadeniz ve Batı Karadeniz boyunca inşa edildikleri (yazının sonunda yöreye ait bu tür camiler için geniş bir kaynakça denemesi sunulacaktır) anlaşılmaktadır. Çanti camiler ile ilgili ilk araştırmacıları olan Ayverdi, Batı Karadeniz yöresindeki camileri "Candı Camiler" başlığı altında ele almış ve bu eserlerin hak ettikleri değeri görmediklerinden dolayı yavaş yavaş yok olduklarına şahit olmuştur (Ayverdi, 1989: 121). Benzer durum kısmen Samsun yöresi ahşap camileri için de geçerlidir.

Yakın zamanlarda Samsun'daki ahşap camilerle ilgili bir kaç çalışma yaptığımızdan yöreye ait camilerle ilgili tarafımıza yeni bilgiler ulaşmaktadır. Bu bilgiler ışığında tespit ettiğimiz iki ahşap cami bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır.

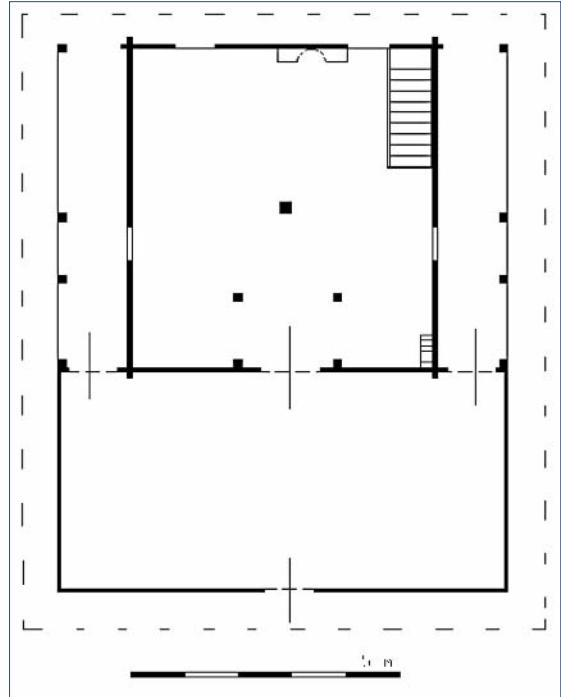
Ustacalı Köyü Camii

Ustacalı Köyü Kırıklar mevkiinde 216 parselde yer alan camiye (Ustacalı Camii Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 1467-16/11/2007 nolu kararıyla tescil edilmiştir. Anonim, 2009: 361), Çarşamba ilçe merkezinden deniz istikametine yaklaşık 15 km.'lik asfalt bir yol vasıtasıyla ulaşılmaktadır (Harita 1). Gidiş istikametinde yolun sağında yer alan eski bir mezarlık içinde kurulu bulunan caminin inşa tarihi tam olarak bilinmemektedir. Özel idarenin yayınlamış olduğu envanter çalışmasında

Harita 1: Ustacalı ve Kocakavak Köyü Camii'lerinin google mapsten görünümü

caminin yapılış tarihi 19.yy olarak ifade edilmektedir (Anonim, 2009: 361). Caminin muhtelif duvarlarında 1171, 1277, 1287 tarihleri kazılıdır. Yapının doğu cephesindeki perdelerin alttan dördüncü sırası üzerinde kazılı bulunan 1171 (M. 1757-1758) tarihi, diğer tarihler gibi, caminin geçirdiği onarımlarla ilgili olmalıdır. Civardaki camilere bakarak yapının daha eski bir tarihinin olması gerektiği kanaatindeyiz. Dolayısıyla yapıyı, yöredeki inşa tarihi tam olarak bilinmeyen pek çok cami gibi (Bayraktar, Erzurum: 52-54) 15-18. yüzyıllara tarihlendirebiliriz. Ustacalı Köyü Camii halen bayram ve Cuma namazları için ibadete açık vaziyettedir (Çizim 1).

Çizim 1: Ustacalı Camii'nin planı (NEFES)

Tamamen ahşap malzemeyle mamul yapı, bütünüyle yığma tekniğinde inşa edilmiş olup içten düz tavan, dıştan revakı da kaplayacak şekilde alaturka tipi kiremitlerle kaplanmış dört omuz çatı ile örtülmüştür (Resim 1, 2, 3, 4). Yalnız çatının doğusundaki bir bölüm yakın zamanlarda marsilya tipi kiremitlerle onarılmıştır. Yapının içindeki düz tavan yine sonradan yapılmış olmalıdır.

Düz bir alanda kalın kütük ve taşlar üzerine kirişleme usulüyle kurulan yapının tabanı günümüzde toprağa oturmasına rağmen yöredeki insanların anlattıklarına göre önceden yerden 60-80 cm yüksekte imiş. Yeşilirmak'ın taşkınları sonucu yapının altı zamanla molozla dolmuş olmalıdır.

Resim 1: Ustacalı Köyü Camii'nin batı cepheden görünümü

Resim 2: Ustacalı Köyü Camii'nin güney cepheden görünümü

Resim 3: Ustacalı Köyü Camii'nin doğu cepheden görünümü

Resim 4: Ustacalı Köyü Camii'nin kuzey cepheden görünümü

5, 60 x 5, 60 m ölçülerinde kare planlı harimi üç yandan saran revakların doğu ve batıdakileri 1, 30 m genişliğindeyken kuzeydeki revak oldukça geniş tutulmuştur. Yapının doğu ve batısındaki revaklar dörder ahşap direk taşınmaktadır. Çoğu basit kare kesitli direklerin bazılarının orta kısmı silindirikdir.

Kuzeydeki revakın ölçüleri 7, 23 x 4, 10 m şeklindedir ki harimin ölçülerine yakın bir alanı kaplamaktadır. Yapının ilk halinde, son cemaat mahalli şeklinde küçük olması gerektiğini düşündüğümüz söz konusu revakın, kuzeydeki duvara yazılı, 1937, 1939 tarihlerinde genişletildiği söylenebilir. Muhtemelen bu onarımlar sırasında revak, harimin kuzey duvarı hizasından itibaren dikme perdelerle kapatılmış olmalıdır. Kuzeydeki revak bu haliyle harimden sonra yapının önünde ikinci bir mekân gibi durmaktadır.

Yapıyı oluşturan meşe (yöre halkı meşe ağacına pelit adını vermektedir) ağacından mamul ahşap perdeler, 8 ile 8, 5 cm kalınlığında ve 35 ile 50 cm arasında değişen genişliklere sahiptir. Üst üste binen perdeler, kavilalarla sağlamlaştırılmıştır. Harimi oluşturan sekiz sıra ahşap yekpare perdeler köşelerde kurtboğazı geçmelerle birbirine bağlanmıştır. Duvarlarda görülen dövme demir çiviler yapının sağlamlığını artırıcı ek unsurlar olarak kullanılmış olmalıdır.

Camiye, doğu ve batıdaki revakların kuzeylerinde açılmış muhdes kapılarla

girilmektedir. Kuzey cephenin ortasında, günümüzde kilitle tutulan, bir kapıyla da aynı mekana girişin sağlandığı anlaşılmaktadır. Son cemaat revakının kapatılarak ayrı bir bölüm olarak düzenlendiği görülen bu kısımdan harime, kuzey cephedeki kapıyla simetrik, basık iki kanatlı bir kapı ile giriş sağlanmaktadır.

Harimin içi, güney cephede iki, doğu ve batı cephede birer olmak üzere toplam dört pencere ile aydınlatılmaktadır. İçten ve dıştan düzgün ahşap çerçeve içine alınan dikdörtgen açıklıklı ve giyotin kanatlı pencereler, dıştan yatay çubukluklu demir şebekelerle muhafaza altına alınmıştır. Doğu ve batıdaki pencereler ayrıca dıştan iki kanatlı ahşap şebekelerle donatılmıştır. Cami hakkında görüştüğümüz yaşlı köy sakinleri, güney cephedeki pencerelerin eskiden oldukça küçük olduğunu ve sonradan genişletildiğini söylemektedir.

Kible duvarının ortasında görülen mihrap, harime hafif çıkıntı yapan yarım yuvarlak niş formundadır

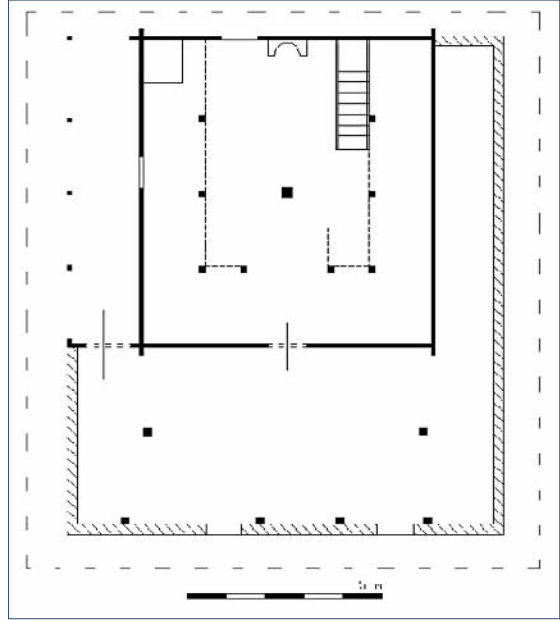
Resim 5: Ustacalı Köyü Camii'nin harimden görünümü

(Resim 5). Dikine çakılmış ince tahtalardan oluşturulan mihrabın sağında, batı duvarına yaslı ve oldukça sade yapılmış minber gözükmektedir. Yapının tek tezyinatını teşkil eden süsleme, minber kapı tacının üstünde görülen lale şeklindeki ahşap oymadır. Kuzeyde yer alan muhdes kadınlar mahfili, mihrap aksında yer alan ve çatıya destek veren 20 x 20 cm ebatlarındaki ahşap direğe dayandırılmıştır. Biraz gerideki iki küçük ahşap direk mahfile destek veren ilave unsurlardır. Harimin kuzeyinde yer alan söz konusu mahfile kuzeybatı köşede yer alan iskele biçimli bir merdivenle çıkılmaktadır.

Kocakavak Köyü Camii

Kocakavak Köyü Camii'ne, Çarşamba ilçe merkezinden deniz istikametine, Ustacalı Köyü Camii'nin yanından devam eden, yaklaşık 16-17 km.'lik asfalt bir yol vasıtasıyla ulaşılmaktadır (Harita 1). Eski bir

mezarlık içinde kurulu bulunan caminin inşa tarihi tam olarak bilinmemektedir. Harim girişindeki kapı üstündeki kitabede yer alan H. 1265 (M. 1848-1849) tarihi, onarım kitabesidir. Caminin, Ustacalı Köyü Camii'ne olan benzerliğinden hareketle her iki yapının yakın tarihlerde inşa edildiklerini tahmin ediyoruz. Dolayısıyla Kocakavak Köyü Camii'ni 15-18. yüzyıllara tarihlendirebiliriz. Cuma camii olarak inşa edilen yapı, halen civardaki Ustacalı, Akçatlar ve Tahtabahçe köylüleri tarafından Cuma, Bayram ve Teravih namazları için ibadete açılmaktadır (Çizim 2).

Çizim 2: Kocakavak Köyü Camii'nin planı (NEFES)

Ahşap kısımları çanti tekniğinde inşa edilmiş olan yapının orijinal halinin bütünüyle ahşap olması gerekmektedir. Batı revakı ve son cemaat mahalli revakı betonarme malzemeyle sonradan oluşturulmuştur. İçten düz ahşap tavanla örtülü, dıştan marsilya tipi kiremitlerle kaplı çatının saçakları, revakları da kapatacak şekilde geniş tutulmuştur. Kalın kütük ve iri taşlar üzerine girişleme usulüyle kurulan caminin düz bir alana kurulu tabanı yerden bir miktar yükseltilmiştir. Ahşap tavanın, revakların ve son cemaat mahallin genel görünümünden yapının yakın zamanlarda esaslı bir tamirat gördüğü gözlenmektedir (Resim 6, 7, 8).

İçten 7, 30 x 7, 80 m ölçülerinde kareye yakın dikine dikdörtgen planlı harim, üç taraftan revaklarla sarılmıştır. Doğu cephedeki orijinal revak, beş adet basit kare kesitli direk taşıyan yapıdır. Güney cepheye yakın konumlandırılmış dört basamaklı basit bir merdivenle çıkılan doğu revakın kuzeyinde, camiye girişin sağlandığı muhdes bir kapı bulunmaktadır. Onarımlar sırasında betonarme malzemeyle

Resim 6: Kocakavak Köyü Camii'nin güneydoğudan görünümü

Resim 7: Kocakavak Köyü Camii'nin kuzeyden görünümü

Resim 8: Kocakavak Köyü Camii'nin güneyden görünümü

genişletildiğini düşündüğümüz kuzey revakı, batı

revakı ile birlikte harimin önünde ayrı bir mekan gibi düzenlenmiştir. Dolayısıyla yapı dıştan, güney ve doğu cephesi ahşap, diğer cepheleri betonarme gözükmesine rağmen içeriye girildiğinde harimin bütünüyle ahşap olduğu fark edilmektedir.

Harimi oluşturan meşe ağacından mamul ahşap perdeler, 9 ile 10 cm kalınlığında ve 35 ile 40 cm arasında değişen genişliklere sahiptir. Yığma tekniğinde inşa edildiği için üst üste bindirilen ahşap perdeler kavilalarla sağlamlaştırılmıştır. Harim du-

varlarını oluşturan dokuz sıra ahşap perde köşelerde kurtboğazı geçmelerle birbirine bağlanmıştır.

Resim 9: Kocakavak Köyü Camii'nin harim kapısı

Harime, kuzey cephenin ortasında yer alan nispeten alçak tutulmuş iki kanatlı bir kapı ile girilmektedir (Resim 9, Çizim 3). Kapı kanatları ve söveleri yüzeyde boşluk bırakılmayacak biçimde tezyinlidir. Kapı sövelerinde S kıvrımlarına bağlı stilize lale ve yaprakları görülmektedir. İki kanatlı kapı kanatlarının her birinde ise ortada zencirek şeklinde yükselen kıvrık dalların uçlarına stilize ters lale ve yaprakları kondurulmuştur. Kapının batı kanadı biraz daha geniş olduğundan buradaki süslemeler doğu kanadındaki süslemelerden biraz daha yayvandır.

Kapının atkısı üzerindeki yatay dikdörtgen Osmanlıca kitabe üç bölüm halindedir. Birinci ve ikinci bölümler birbirlerinden kabartma dikey bir çizgi ile ayrılmış durumdadır. İkinci ve üçüncü bölümler ise muhteva farklılıkları göz önünde tutularak tarafımızdan ayırt edilmiştir.

Girişin batısında kalan Celi Sülüs hatlı kitabenin ilk bölümünün Osmanlıca yazılışı ve okunuşu şu şekildedir.

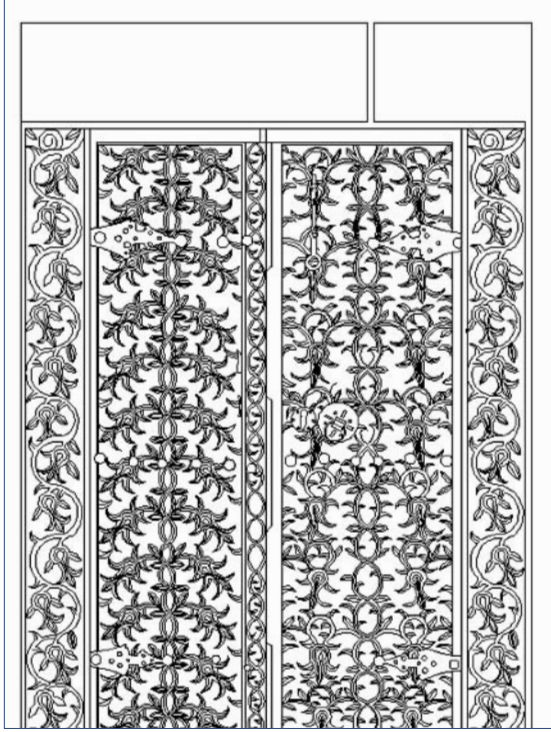
*Bismi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm
Allahü'mme yâ müfettiha'l-ebvâb
İftah lenâ hayra'l-bâb
Accilü bi's-salâti kable'l-fevt
Ve accilü bi't-tevbeti kable'l-mevt*

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
اللّٰهُمَّ يَا مُفَتِّتِهَا الْاَبْوَابِ
اِفْتَحْ لَنَا خَيْرَ الْاَبْوَابِ
عَجِّلْ لَنَا مَصْلَاةَ قَبْلِ الْفَوْتِ
وَعَجِّلْ لَنَا قَبْلَ قَبْلِ الْمَوْتِ

Arapça olan bu bölümün Türkçe anlamı şu şekildedir:

“Rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla

*Ey Allahım ey kapıların açıcısı
Bize kapının hayırlısını aç
Vakti geçmeden namaz için,
Ölüm gelmeden de tevbe için acele edin."*

Çizim 3: Kocakavak Köyü Camii'nin kapı süslemeleri (ÇELİK)

Girişin doğusunda kalan bölümdeki kitabe kısmen bozulduğundan tam olarak okunamamaktadır. Celi Sülüs hatlı Osmanlı Türkçesi ile yazılı kitabenin okunabilen kısımları şu şekildedir.

Bu makâm-ı ârif ... tûbâ lehüm hüsnü'l-meâb
بو مقام عارف ... طوبى لهم حسن المآب
Sicnolub gâfillere veyl lehüm yevme'l-hisâb
سجن الوب غافله ويل لهم يوم الحساب
Hasr oldî mü'minler mescidîn ta'mirine inemâ
حسر اولدي مؤمنلر مسجدون تعمرينه انما
Ya'muru Kelâmında mübeyyen fi'l-kitâb
يؤمر كلامنده مبين في الكتاب
Yâ ilâhî ... sana kıl sebep يا الهى ... سكا قيل سبب
Secdehâne mağfiret ile kıl rikâb
سجده حائه مغفرت اله قيل ركاب
Suçunu afv etmiş ente gaffâru zünûb sene 1265
سجنى عفو اتميش انت غفار ذنمب سنة ١٢٦٥
Kitabenin okunabilen kısımdan anlaşılan ifadeler şu şekildedir:

"Bu yer, ... onlara müjdeler olsun ki güzel dönüş yeri onlarıdır.

Gafiller için hapis gibidir. Hesap gününde vay onların haline.

Mü'minler mescidin tamirine adadılar kendilerini Kitabda (Kur'an) "innemâ ya'muru" (Allah'ın mes-citlerini ancak mü'minler ... imar eder) kelamında belirtildiği gibi.

Ey Allahım ... mağfiret ile gözet.

Suçunu bağışlamış. Sen günahları çok bağışlayan-sın. Sene 1265 h. -1848/49m."

Son bölümün Osmanlıca yazılışı ise şu şekildedir:

Lâ ilâhe illellâh Muhammedün rasûlüllâh

لا اله الا الله محمد رسول الله

Kâle Rasûlüllâh sallelâhu aleyhi vesellem

قال رسول الله صلى الله عليه و سلم

Meclisü'l-ilm ravzatün min riyâzi'l-cenneti

مجلس علم روضة من رياض الجنة

Arapça olan bu bölümün anlamı şöyledir:

"Allah'tan başka ilah yoktur. Muhammed Allah'ın rasûlüdür.

Rasulullah (sav) şöyle buyurdu:

İlim meclisi cennet bahçelerinden bir bahçedir."

Kitabenin okunabilen kısımlarından bunun bir tamir kitabesi olduğunu anlıyoruz. Öyle anlaşılıyor ki H. 1264 (M. 1848/1849) yıllarında cami esaslı bir onarım geçirmiş ve kapı kenarlarındaki süslemeler ile kitabe söz konusu tarihte yerini almıştır.

Harimin içi, güneyde alt ve üst katlarda birer, doğu cephede yine bir olmak üzere üç pencere ile aydınlatılmaktadır. Oldukça geniş tutulan güneydeki pencerelerin muhdes oldukları anlaşılmaktadır. Doğudaki ahşap lokmalı pencere, caminin orijinal tek penceresi olması lazımdır. Söz konusu pencere üstünde, dışta kazıma yoluyla "Bafıralı hatip oğlu Paşa Efendi 1323 (1905-1906)" yazısı görülmektedir (Resim 10).

Resim 10: Kocakavak Köyü Camii'nin ahşap lokmalı penceresi

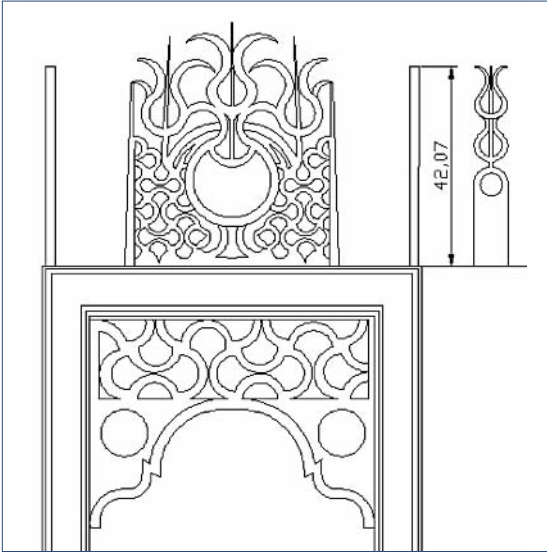

Kible duvarının ortasında görülen mihrap, harime hafif çıkıntı yapan yarım yuvarlak niş formundadır (Resim 11). Güneydoğu köşede yer alan vaaz kür-

Resim 11: Kocakavak Köyü Camii mahfilinden harimin görünümü

süsü, boğumlu korkulukları olan sade bir unsurdur. Güneybatı köşede yer alan minber ise nispeten sade görüne de kapı taç kısmında, uçlarında lale bulunan ajurlu süslemelere sahiptir (Çizim 4).

Çizim 4: Kocakavak Köyü Camii'nin minber kapı tacındaki süslemeler (ÇELİK)

U şeklinde harimi dolanan kadınlar mahfiline kuzeyde dört, yanlarda ikişer direk destek vermektedir. Kuzeydeki direkler altta ve üstte kare, ortada silindriktir. Silindirik kısmın üst kısmında görülen elbise tutacakları, sütunların oyulmasıyla elde edil-

miş olup oldukça ilgi çekicidir (Çizim 5). Mahfil kollarına destek veren alt ve üstte kare kesitli direklerin ortası pahlanarak poligonal hale getirilmiştir.

Mihrap mihrerinde görülen 23 x 21 cm ebatlarındaki ahşap sütun, çatıya destek vermektedir. Söz konusu sütunun alt ve üstte kare ortası silindriktir.

Mahfile, kuzeybatı köşede yer alan iskele biçimli bir merdivenle çıkılmaktadır. İçten lambrilerle kaplı çatıya mahfilin kuzey cephesindeki direklerin şakuli hizasına yerleştirilen direkler destek vermektedir. Sözü edilen direklerin alt ve üstte kare ortası ise silindriktir.

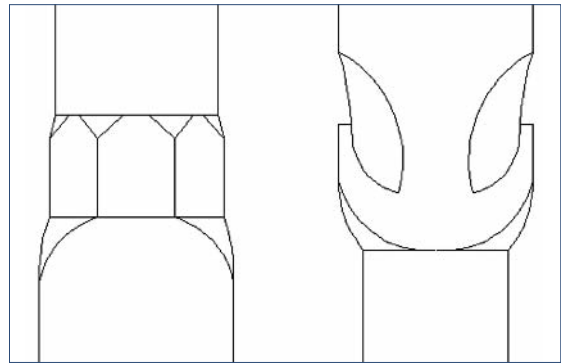
Değerlendirme

İncelemiş olduğumuz camilerin etrafında eski bir mezarlık bulunmaktadır. Bölgede inşa edilen pek çok caminin konumlarını dikkate aldığımızda bu uygulamanın, istisnaları olmakla beraber genel bir kabul gördüğünü söyleyebiliriz. Bu camiler birkaç köyün ortaklaşa kullandıkları Cuma Camii olarak inşa edildiğinden çevreleri de zamanla mezarlık haline gelmiş olmalıdır.

Samsun yöresi ahşap camileri, Y. Can'ın ilgili araştırmasında plan bakımından iki gruba ayrılmıştır (Can, 2004: 70). Bu sınıflamaya göre, birinci grubu oluşturan ve nispeten daha eski tarihli camilerde, derinlemesine bir harim, harimi iki yandan kuşatan revaklar ve yapının önünde yer alan son cemaat mahalli görülmektedir. İkinci gruptaki camiler ise, genellikle revaksız olup bir harim ve önünde yer alan son cemaat mahallinden ibarettir. İncelemiş olduğumuz her iki cami de plan bakımından, nispeten daha erken dönemlere ait birinci grup camilerle benzeşmektedir.

Her iki cami, yapım tekniği olarak birbirine oldukça benzediklerinden birbirlerine yakın tarihlerde inşa edilmiş olmaları kuvvetle muhtemeldir.

Yapıları incelerken harim kapılarının basık yapılıması dikkatimizi çekmişti. Cami ile ilgili görüşlerini aldığımız yöre halkı kapıların bu şekilde basık yapılmasının nedenini, ibadet mekânına girişte saygı ifadesi olarak başı eğmek olarak izah etmektedirler (bölgedeki pek çok ahşap camide girişler bu şekildedir Can, 2004; Bayraktar, 2005; Bayhan, 2009; Yavuz, 2009; Nefes, 2009).

Çizim 5: Kocakavak Köyü Camii'nin sütunlarından ayrıntı (ÇELİK)

İncelediğimiz camilerin her ikisinde de mahfil katı bulunmaktadır. Ustacalı Köyü Camii'nde mahfil kuzey cephede yer alırken Kocakavak Köyü Camii'nde mahfil U şeklindedir. Yalnız Kocakavak Köyü Camii'ndeki harim düzenine dikkatle bakıldığında mahfilin kollarının muhdes olduğu anlaşılmaktadır. Samsun yöresindeki erken döneme ait Çantı camilere bakıldığında bu camilerde mahfilin olmadığı ya da sadece kuzey cephede yer aldığı görülmektedir (Can, 2009; Bayraktar, 2005). Bu durumda akla, camilerin ilk inşa edildiklerinde mahfilsiz sonra ihtiyaca binaen önce kuzeyde bir mahfil daha sonra U şekline dönüştürülmüş bir mahfil düzeni yapılmış olabileceği gelmektedir.

Ustacalı Köyü Camii sade ve gösterişsiz bir yapıdır. Süsleme olarak sadece minber kapı tacındaki lale formunu zikredebiliriz. Kocakavak Köyü Camii ise az da olsa tezyinatlıdır. Kapı sövelerinde gördüğümüz lale motifi dizilerinin benzerleri Çarşamba-Porsuk Köyü Camii kapı ve minberi ile Ordu İkizce Laleli Camii kapı kenarlarında görülmektedir (Bayraktar, 2007: 541, 542; Bayhan, 2009: 62). Benzer süsleme unsurları özellikle Trabzon yöresindeki camilerde oldukça fazla görülmektedir. Bu anlamda Uzungöl Filak Mahallesi Camii harim kapısı ve minber aynalıklarında, Akdoğan Köyü Büyük Mahalle Camii kapısında, Taşören Köyü Camii harim kapısı ve minber aynalıklarında, Çambaşı Köyü Orta Mahalle Hacı Ömerli Camii kapısında, Taşkiran Köyü Merkez Camii kapısında, Ataköy Tuna (Lugar) Mahallesi Mescidi kapısında, Taşlıgedik Köyü Camii kapısında, Akköse Köyü Camii kapısında ve Tüfekçi Köyü Camii harim kapısında benzer stilize lale motifleri görülmektedir (Yavuz, 2009: 16, 18, 21, 24, 27, 30, 54, 67, 70, 99, 112). Yine minber kapı tacındaki ajurlu süslemeler lalelerle nihayetlenmektedir. Lale motifinin bu kadar sevilecek kullanılması, bu motifin ebced

hesabında Allah ibaresiyle aynı sayıya tekabül etmesinden kaynaklanmış olmalıdır. Bilindiği gibi Allah, lale ve hilal kelimeleri Osmanlıcada aynı harflerin farklı dizilişlerinden oluşmaktadır ve ebced hesabındaki sayısal değerleri 66'dır.

Taramalardan ulaşabildiğimiz kadarıyla Gürcistan'ın Acara bölgesinde de çantı camiler olduğu anlaşılmaktadır. Bu çalışma, çantı camilerle ilgili eksik halkaların tamamlanması adına önemli bir görevi üstlenme iddiasındadır. Fakat Gürcistan (Resim 12) başta olmak üzere diğer çantı camilerin tespit edilmesiyle çantı camilerle ilgili tam ve eksiksiz değerlendirmelerin yapılabileceği unutulmamalıdır.

Resim 12: Gürcistan Acara bölgesinde ahşap bir caminin içi (A. Gürsoy'dan)

KAYNAKLAR

- Anonim (2009). *Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri*, Samsun: Samsun İl Özel İdaresi.
- Anonim. *Göçeli Camii'nin Yaşı Bilimsel Olarak Saptandı*. Ahşap, (8), 27-28.
- Ayverdi, E. H. (1989). *Osmanlı Mimarisinin İlk Devri (Ertuğrul, Osman, Orhan Gaziler, Hüdavendigâr ve Yıldırım Beyazıt 630-805 (1230-1402) I*, İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları.
- Bayhan, A. A. (2005). "Ordu/İkizce'den Bir Ahşap Camii: Laleli (Eski) Camii". *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (14), 1-22.
- Bayhan, A. A. (2006). "Ordu'da Yeni Tespit Edilen Camiler". *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (16), 33-48.
- Bayhan, A. A. (2009). "Ordu'dan Bazı Tarihi Ahşap (Çantı) Camiler". http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt2/sayi7pdf/bayhan_ahmet_ali.pdf, 55-84.
- Bayraktar, M. S. (2005). *Samsun ve İlçelerinde Türk Mimari Eserleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Bayraktar, M. S. (2006). "Samsun'da Türk Mimarisinin Gelişimi", *Geçmişten Geleceğe Samsun 1*. Kitap, s. 399-425.
- Bayraktar, M. S. (2007). "Samsun Çarşamba'da Taceddinogulları ve Osmanlı Dönemine Ait İki Ahşap Eser; Ordu ve Porsuk Köyü Camileri". *Geçmişten Geleceğe Samsun 2*. Kitap, 529-557.
- Bayraktar, M. S. (2009). "Samsun'da Anadolu Selçuklu ve İlhanlı Döneminden Kalan Tarihi Yapılar". http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt2/sayi7pdf/bayraktar_sami.pdf, 85-118.
- Can, Y. (2003). "Kastamonu ve Sinop Yöresinde Bulunan Ahşap Camiler." *OMÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (14-15), 117-134.
- Can, Y. (2004). *Samsun Yöresinde Bulunan Ahşap Camiler*, İstanbul: Etüt Yayınları.
- Can, Y. (2007). "Samsun'da Bulunan İki Önemli Ahşap Eser Gökçeli ve Bekdemir Camileri." *Geçmişten Geleceğe Samsun 2*. Kitap, 509-527.
- Danışman, H. H. G. (1988). "Samsun Yöresi Ahşap Mimarisinin Gelenekselliği – Bafra, İkiztepe Arkeolojik Verilerinin Işığında Çarşamba Gökçeli Camii'nin İncelenmesi". *IX. Türk Tarih Kongresi Bildirileri*, (1), 135-144.
- Dönmez, E. E. N. (2008). *Wooden Mosques of the Samsun Region, Turkey from the Past to the Present*, England: Bar International Series 1820.
- Karpuz, H. (1990). "Trabzon'un Çaykara İlçesi Köylerinde Bulunan Bazı Camiler". *Vakıflar Dergisi*, (XXI), 281-298.
- Karpuz, H. (1992), *Rize*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Karpuz, H.(1993). *Rize Çayeli Ormanlık Köyü Camii*. S. Ü. Selçuklu Araştırma Merkezi Prof. Dr. Yılmaz Önge Armağanı, 253-262.
- Kuniholm, P. I. (1992). "A 1503- Year Chronology For The Bronze And Iron Ages: 1990-1991 Progress Report of The Aegean Dendrochronology Project". *VII. Arkeometri Sonuçları Toplantısı*, 131-130.
- Kuniholm, P. I. (1996). "Aegean Dendrochronoloji Project: 1993-1994". *XI. Arkeometri Sonuçları Toplantısı*, 181-187.
- Nefes, E. (2009). "Giresun'da Yeni Tespit Edilen Bir Ahşap Camii, Çaldağ Beldesi Melikli Mahallesi Tahtalı Camii". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 187-209, http://www.dinbilimleri.com/dergi/cilt9/sayi3/0903035_9.pdf.
- Nefes, E. (2009). *Samsun Yöresindeki Son Dönem Ahşap Camiler*, Samsun: Etüt Yayınları.
- Nefes, E. (2010). "Çarşamba'da Yıkılmak Üzere Olan Ahşap Camilerden Biri: Paşayazı Köyü Camii". http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt3/sayi14pdf/nefes_eyup.pdf
- Nefes, E. (2010). "Samsun'da Ahşap Bir Osmanlı Eseri, Ayvacık/Tiryakioğlu Camii". *OMÜİFD*, (28), 151-174. (http://dergi.samsunilahiyat.com/Makaleler/2101135818_20102808006.pdf)
- Nemlioğlu, C. (2001). "Göçeli (Gökçeli) Camii". *I. Uluslararası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Kongresi Bildiriler*, (II), 117, 136.
- Şahin, M. K., (2004). "Samsun-Çarşamba/Yaycılar-Şeyh Hâbil Köyü Camii". *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (2), 15-36.
- www.blogcu.com/blog-icerik/resim-goster/1280918912:aynurgursoy.jpg
- Yavuz, M. (2009). *Çaykara ve Dernekpazarı'nda Geleneksel Köy Camileri*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Yılmaz, E. (2001). "Taceddinogulları Beyliği'nden Günümüze Açılan Pencere Ordu Köyü". *Barış Gazetesi*, Samsun, 2.

